

Katowice, 11.08.2020

Dr hab. n. kf Małgorzata Matyja prof. AWF
Katedra Fizjoterapii w Chorobach
Układu Ruchu i Wieku Rozwojowego
Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

Recenzja

Rozprawy doktorskiej magister Joanny Chomicz – Wlazły pt.: Asymetria posturalna a rozwój ruchowy, procesy sensoryczne oraz temperament niemowląt

Preferencja ułożeniowa (positional preference), definiowana jest jako obraz kliniczny, w którym niemowlę w pozycji supinacyjnej wykazuje tendencję do utrzymania pozycji zrotowanej głowy (w prawo lub lewo) przez około 75% czasu obserwacji, a aktywna rotacja w zakresie 180 stopni nie występuje po stronie przeciwnej. Bierna rotacja głowy w stronę niepreferowaną jest możliwa, ale zakres ruchu jest zazwyczaj ograniczony. Zaburzeniem najczęściej łączonym z preferencją ułożeniową jest plagiocefalia ułożeniowa (skośnogłowie ułożeniowe). Asymetryczna kontrola głowy sprawia, iż zaburzeniu ulega kontrola posturalna, która jest związana z możliwością przenoszenia ciężaru ciała i kontrolowania środka ciężkości zarówno w sytuacjach statycznych jak i dynamicznych.

W przypadku preferencji (asymetrii) ułożeniowej – niemowlę przez większość czasu utrzymuje ciężar ciała na jednej stronie (zazwyczaj na tej, w którą zwrócona jest twarz). Dotyczy to zarówno pozycji statycznych jak i zmian pozycji. Stabilizacja po tej stronie rozwija się prawidłowo, a po stronie przeciwnej- skróconej- jest zaburzona.

Poza tym w publikacjach można spotkać pogląd, że wielkość asymetrii może różnicować dzieci z prawidłowym rozwojem i dzieci z ośrodkowymi zaburzeniami koordynacji (CCD - Central Coordination Disturbance). M. Pyzio i wsp. odnotowały większe nasilenie asymetrii u niemowląt z CCD w porównaniu do dzieci zdrowych i wskazały na statystycznie istotne różnice w zakresie asymetrii między dziećmi zdrowymi i dziećmi z łagodnymi CCD a szczególnie znaczące różnice między dziećmi zdrowymi i ciężkimi CCD.

Uwzględniając powyższe obserwacje wskazujące na powstawanie, uwarunkowania i znaczenie właściwej oceny asymetrii u niemowląt z dużym zainteresowaniem przeczytałam przedstawioną mi do recenzji pracę doktorską Pani mgr Chomicz-Wlazły, która powstała w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie pod kierunkiem dr hab. prof. AWF Moniki Guszowskiej.

Podjęta przez Autorkę rozprawy tematyka badań dotyczy analizy czynników, które mogą mieć związek z asymetrią posturalną i/lub mogą predysponować do jej powstawania w okresie niemowlęcym.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt poszukiwania związków asymetrii z różnymi fenomenami charakteryzującymi funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego takimi jak rozwój motoryczny, integracja sensomotoryczna i temperament. Zjawiska te są przedmiotem wielu badań i są analizowane w różnych konfiguracjach – jednak nie ma takich opracowań, w których są analizowane w odniesieniu do asymetrii posturalnej niemowląt. Interesująca wydaje się próba uwzględnienia temperamentu jako czynnika, który może determinować wielkość i rozkład napięcia posturalnego.

Licząca 124 strony wydruku komputerowego dysertacja zawiera 6 rozdziałów. We wstępie nakreślono analizę problemu badawczego na tle literatury przedmiotu obejmujący cztery podrozdziały zawierające przegląd literatury w zakresie rozwoju i diagnostyki rozwoju ruchowego, sensomotorycznego, temperamentu oraz napięcia posturalnego w okresie niemowlęcym.

Rozdziały 2 i 3 poświęcone zostały metodologii pracy. Określono w nich cel i pytania badawcze, przedstawiono materiał i metody badań. Prezentację wyników przedstawiono w rozdziale 4. Dyskusję zawiera rozdział 5 a ich podsumowanie i wnioski rozdział 6.

Poza tekstem opracowania naukowego praca zawiera: 39 tabel zestawiających wyniki badań przetworzone metodami statystycznymi, 8 rycin, 25 zdjęć, spis bibliograficzny obejmujący 131 pozycji. Ponadto w początkowej części pracy zamieszczono streszczenie w języku polskim i języku angielskim a w ostatniej części umieszczono kilka załączników obejmujących: informację dla badanego, deklarację zgody na badania, informację o ochronie danych osobowych oraz kartę badania dziecka.

Recenzowana praca mieści się w granicach standardów typowej rozprawy naukowej, a jej struktura jest prawidłowa i stosowna do realizowanego tematu. Proporcje między częścią metodologiczną a rozdziałem przedstawiającym wyniki badań są nieco nietypowe (relatywnie długa część z opisem zastosowanych metod) – ale rozumienie specyfiki diagnostyki niemowląt pozwala uznać je za prawidłowe.

Wstęp nawiązuje do tematyki rozprawy. Ta część pracy ma charakter teoretyczny. Przybliża zagadnienia składające się na problem badawczy podjęty w tytule dysertacji i wprowadza czytelnika w problemy badawcze. Wstęp obejmuje cztery podrozdziały.

Recenzent zmieniłby kolejność podrozdziałów w tej części pracy. Biorąc pod uwagę temat pracy, kluczowym zagadnieniem analizowanym w różnych kontekstach jest asymetria posturalna – dlatego ona wraz z informacją o napięciu posturalnym powinna być opisana jako pierwsza. Kolejne czynniki analizowane w odniesieniu do tego zaburzenia należało opisać w dalszej kolejności. Może alternatywną wersją byłoby ewentualne zakończenie części wstępnej informacjami na temat asymetrii – stanowiłyby one wówczas bezpośrednie nawiązanie do rozdziału „Materiał i metody”, w którym opisano 2 grupy badane – z symetrią i z asymetrią posturalną. Usytuowanie podrozdziału o napięciu posturalnym i asymetrii pomiędzy informacjami o zmiennych, do których odnoszono asymetrię nie jest najlepszym rozwiązaniem.

Ponadto tytuły podrozdziałów 1.1.1 oraz 1.3.1 mogłyby brzmieć inaczej. 1.1.1. Zamiast „Przebieg rozwoju ruchowego i jego uwarunkowania” - proponuję Przebieg i uwarunkowania rozwoju dziecka w pierwszym roku życia. Tytuł podrozdziału 1.3.1 „Rozwój integracji w obrębie zmysłów” - mógłby brzmieć: Rozwój integracji sensomotorycznej. Warto przy okazji dodać, że określenie „w obrębie” jest spotykane w sytuacjach gdy obszar, w którym porusza się badacz jest nie dość dobrze nazwany. Jednak w przypadku układów sensorycznych nie ma tego rodzaju problemu i jest możliwość zastosowania właściwego określenia.

Część teoretyczna przedstawiona jest w sposób kompetentny. Recenzent uważa jednak, że w zakończeniu tej części brakuje krótkiego podsumowania bezpośrednio uzasadniającego podjęty problem badawczy. Takie uzasadnienie mogłoby ewentualnie być umieszczone w początkowej części rozdziału Cel badań i pytania badawcze – wówczas tytuł rozdziału mógłby brzmieć Założenia i cel badań.

W 2 i 3 rozdziale pracy Autorka prezentuje metodologię badań własnych. W kolejnych podrozdziałach przedstawiła cel pracy i pytania badawcze oraz procedury badawcze.

Rozdział 2 Cele i pytania badawcze

Omawiając Wstęp recenzent wspomniał już o możliwości zakończenia tego rozdziału krótkim uzasadnieniem dla prowadzonych badań – uzasadnienie to mogło też ewentualnie stanowić krótkie wprowadzenia do przyjętych celów. Cel badań został określony poprawnie.

Ponadto w rozdziale 2. sformułowano 4 pytania badawcze, trzy spośród nich zawierają w zasadzie po dwa pytania. Zręczniejsz byłoby wprowadzić 6 lub 7 pytań. Sama autorka wpada w pułapkę braku rozdzielenia pytań gdyż na przykład w Dyskusji, w podrozdziale 5.6 na stronie 96 podaje odpowiedź na nieistniejące pytania piąte i szóste. Ponadto wydaje się, że pytanie 4. nie jest bezpośrednio związane z tematyką pracy – nie odnosi się do relacji między parametrami rozwojowymi a symetrią i asymetrią posturalną. Ma bardziej ogólny charakter i dotyczy ewentualnych wzajemnych relacji między poszczególnymi parametrami bez kontekstu rozkładu napięcia. Realizacja tematu pracy nie wymagała odpowiedzi na pytanie nr 4 (które – skoro już jest – powinno być opatrzone numerem 7). Nie zmienia to faktu, że odpowiedź na to pytanie przedstawiona w końcowej części pracy jest interesująca.

Rozdział 3 Materiał i metody badań

W dalszej części metodologicznej pracy w rozdziale Materiał i metody badań, autorka prezentuje metodologiczne podstawy pracy, na której oparta jest część empiryczna. Przedstawiono w nim i omówiono wykorzystany do analizy materiał badawczy, a także organizację i sposób przeprowadzenia badań. Zdaniem recenzenta w rozdziale tym popełniono kilka błędów o charakterze formalnym.

Procedury badawcze powinny być opisane w sposób ujednolicony i w innej kolejności. Trzeba też dodać, że metody statystyczne opisane są w sposób niekompletny.

Rozdział 3.1 Grupa badana obejmuje opis materiału badawczego: W badaniu uczestniczyły niemowlęta w wieku 4 miesięcy. Podział dzieci na symetryczne i

asymetryczne posturalnie przeprowadzony został wstępnie w oparciu o klasyfikację zaproponowaną przez lekarzy i fizjoterapeutów.

Recenzent ma tutaj drobną uwagę do sposobu opisu kryteriów wykluczenia: niezręczne w aspekcie gramatycznym są sformułowania dotyczące trzeciego i piątego kryterium. Zdaniem recenzenta należało napisać zamiast – „podczas badania dziecko głodne, zmęczone..” – brak dobrostanu fizjologicznego (dziecko głodne, senne itd.) oraz zamiast „niemowlęta, które korzystają z rehabilitacji”- np. korzystanie z terapii neurorozwojowej.

Ponadto wydaje się, że opis materiału badawczego powinien zakończyć się na opisie kryteriów włączenia i wykluczenia. Tymczasem kolejną informacją są *wyniki* dotyczące weryfikacji wielkości asymetrii określanej w oparciu o ocenę indeksu symetryczności. Informacje te powinny pojawić się w rozdziale Wyniki gdyż ich uzyskanie wymagało użycia narzędzi opisanych w metodologii badań (zarówno urządzenie PodoBaby jak i metody statystyczne). Poza tym powoływanie się na wielkość asymetrii wymaga uprzedniego zdefiniowania tego parametru jak i sposobu jego oceny. Recenzent docenia próbę obiektywizacji klinicznej oceny asymetrii ale chce zwrócić uwagę na pewne niekonsekwencje powstałe w opisywaniu uzyskanych danych. Parametr jakim jest wielkość asymetrii to moim zdaniem po prostu wynik. Tymczasem opisano wyniki przed opisem narzędzi, które umożliwiły ich pozyskanie.

Rozdział 3.2. Na bazie literatury przedmiotu omówionej we wstępie opisano zastosowane w pracy procedury (metody, testy). Zdaniem recenzenta podrozdział napisany jest w sposób nieuporządkowany.

Podrozdział rozpoczyna opis diagnostyki procesów sensorycznych a wydaje się, że powinien rozpocząć się opisem wywiadu, który w postaci karty badania był wypełniany przez rodzica przed badaniem dziecka. W komentarzu dotyczącym wywiadu są jednak sprzeczne (niejasne?) informacje. Najpierw pojawia się informacja, że wywiad był prowadzony jako pierwszy element badania a za chwilę, że wywiad był omówiony na końcu badania. Recenzent przyznaje, że nie rozumie intencji tych informacji i nie wie jak się do nich odnieść.

Kontynuując przedstawiony w analizie treści rozdziału 3.1 wątek recenzent uważa, że po omówieniu wywiadu powinien być przedstawiony sposób weryfikacji symetrii i

asymetrii posturalnej oraz opis algorytmu pozwalającego określić wielkość asymetrii w oparciu o badanie na urządzeniu PodoBaby (indeks symetryczności). Asymetria posturalna jest zmienną, do której odnoszono parametry charakteryzujące rozwój układu nerwowego – dlatego powinna zostać opisana jako pierwsza.

Ponadto opis pozostałych metod badawczych przedstawiony jest w sposób niekonsekwentny i niekompatybilny z kolejnością parametrów podaną w tytule pracy oraz kolejnością ich prezentacji w rozdziale Wyniki. W tytule jako pierwszą zmienną wymieniono rozwój ruchowy, potem procesy sensoryczne i na końcu temperament. W takiej kolejności przedstawiono te cechy rozwoju w wstępie. W rozdziale Materiał i metody najpierw opisano metodę oceny rozwoju procesów sensorycznych potem metody oceny rozwoju ruchowego i temperamentu. Z kolei w rozdziale Wyniki przedstawiono najpierw analizy dotyczące rozwoju ruchowego a potem rozwoju układów sensorycznych. A poza tym – w podrozdziale Metody badań, przedstawiając diagnostykę w zakresie rozwoju ruchowego przedstawiono najpierw test AIMS a potem IMP natomiast w rozdziale Wyniki najpierw omówiono test IMP a potem AIMS. Opisane niedociągnięcia nie umniejszają wartości merytorycznej pracy ale utrudniają czytanie i percepcję treści. Recenzent czuje się w obowiązku zwrócić uwagę na te fakty aby uświadomić Autorce, że trzeba panować nad tekstem. Powinna obowiązywać zasada konsekwencji. Dodatkowa uwaga – Autorka korzysta z dwóch skal oceniających rozwój ruchowy – wydaje się, że należało uzasadnić dlaczego do oceny jednego parametru trzeba było użyć tych dwóch narzędzi badawczych.

Kolejną niekonsekwencją jest dysproporcja w ilości informacji dotyczących przedstawianych metod badawczych. Zbyt szeroki (aczkolwiek kompletny) jest opis testu TSFI. Szczegółowo omówiono podtesty, podano sposób ich oceny oraz zakresy normy, ryzyka i deficytu. Recenzent ma tutaj pewne wątpliwości odnośnie zaprezentowanych zdjęć ilustrujących badanie w pozycji siedzącej - wydaje się, że pozycja siedząca badanego dziecka powinna zawierać element wyrównania posturalnego. Uwaga ta dotyczy też zdjęcia badania dziecka w pozycji siedzącej w teście IMP.

Recenzent uważa też, że nazbyt szeroko opisano badanie rozkładu napięcia posturalnego na PodoBaby. Część szczegółowych informacji technicznych nie jest

potrzebna. Brakuje natomiast informacji o wartościach jakie uzyskuje współczynnik symetryczności.

Z kolei w opisie testów AIMS i IMP oraz IBQ nie podano tak dokładnych informacji. Przede wszystkim nie podano odsyłaczy do piśmiennictwa zawierającego opis testów i sposobu ich wykonania. Można się domyślać, że skala AIMS opisana jest w pozycji Piper M. z 1994 roku, a test IMP w pozycji Heineman z 2008 roku - jednak nie jest to wyraźnie zaznaczone w pracy. Nie wiadomo jaką maksymalną liczbę punktów można uzyskać w poszczególnych testach. W odniesieniu do skali AIMS podana jest informacja, że na wynik całkowity skali składa się wynik poszczególnych podskal ale nie podano jaki jest zakres dla wyników prawidłowych i nieprawidłowych u dzieci w wieku 4 miesięcy. Poza tym rycina nr 4 ilustrująca skalę AIMS pokazuje pozycje, które mogą być wykorzystane w badaniu dziecka między 7-9 miesiącem życia, a byłoby bardziej właściwe podanie przykładu badania niemowlęcia w wieku około 4 miesiące.

Nie wiadomo też na przykład jak kwalifikowany jest typ temperamentu – czy o ustaleniu typu decyduje liczba uzyskanych punktów czy relacje poszczególnych czynników. Oczywiście – można te dane znaleźć w piśmiennictwie – ale jednak test TSFI został opisany wyjątkowo dokładnie a pozostałe testy nie. Należało więc przyjąć wspomnianą już zasadę konsekwencji i ustalić wspólną konwencję dla opisu wszystkich metod diagnostycznych.

Przedstawiając test TSFI i skalę IMP podano, że w badaniu zostały wykorzystane oryginalne zabawki – czy to oznacza, że stanowią one integralną część zakupionych do testów narzędzi czy są po prostu wykonane lub zakupione przez autorkę i stosowane u wszystkich badanych dzieci tak aby zapewnić badaniom odpowiednie standardy.

Nie podano odsyłacza do piśmiennictwa opisując Zrewidowany Kwestionariusz Zachowań niemowlęcych. W piśmiennictwie figuruje pozycja Dragan Ł. W.: *Temperament w pierwszym roku życia*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2014 i jest w niej rozdział dotyczący wspomnianego testu. Pozycja jest omówiona we wstępie ale dla komfortu czytelnika należało podać odsyłacz także przy opisie testu, który jest zaprezentowany we wspomnianej pozycji piśmiennictwa.

W celu opracowania wyników badań uwzględniono procedury analizy statystycznej, pozwalające na weryfikację postawionych hipotez, adekwatne do charakteru badanych parametrów. Zastosowane metody statystyczne Doktorantka przedstawia w podrozdziale 3.3. Niestety nie wymienia wszystkich zastosowanych w pracy statystyk (np. chi kwadrat i V-Cramera) nie podaje też odsyłaczy do fachowej literatury przedmiotu. Mimo to statystyczne opracowanie wyników należy uznać za właściwe.

Rozdział 4 Wyniki

Uwaga ogólna dotycząca prezentacji wyników: brakuje statystyki opisowej dotyczącej poszczególnych parametrów – od razu pojawia się analiza statystyczna. W niektórych tabelach (np. 10-12 i 19) można zorientować się jakie były średnie wartości opisywanych parametrów ale w innych (np. 20-26) nie jest to możliwe.

Prezentowane wyniki usystematyzowane są w kolejności zgodnej z tytułem pracy. Wydaje się jednak, że jako pierwszy parametr powinna być analizowana symetria i asymetria posturalna. Wyniki powinna rozpocząć informacja o wielkości asymetrii ocenianej w oparciu o PodoBaby. Ale ten fakt recenzent poruszył już wcześniej, podając uwagi dotyczące podrozdziału Materiał. Jak wspomniano – w opisie metod - sporo czasu poświęcono na opis urządzenia jak i opis współczynnika zwanego indeksem symetryczności (SI) a nie podano jakie osiąga on wartości minimalne i maksymalne. W przedstawionych wynikach nie podano wartości średnich współczynnika symetryczności podano tylko wartości współczynników korelacji (tab.20-26) pomiędzy poszczególnymi podtestami a wielkością asymetrii. Biorąc powyższe pod uwagę recenzent jeszcze raz chce podkreślić, że podanie statystyki opisowej uchroniłoby pracę przed tego typu uwagami.

Wyniki analizy statystycznej prezentowane są w kolejności od szczegółu do ogółu - to znaczy, że najpierw omawiane są wyniki analiz statystycznych dotyczących różnych podskal poszczególnych testów a w dalszej kolejności relacje między ogólnym wynikiem poszczególnych testów. Wydaje się, że bardziej stosowne jest podawanie w pierwszej kolejności zależności między całościowymi wynikami testów i skal i stopniowe poszerzanie analizy o relacje między wybranymi cechami ocenianymi w podskalach.

W legendach podanych pod tabelami powtarzane są wielokrotnie opisy skrótów nazw testów i podtestów a np. pod żadną tabelą nie podano co oznacza skrót rho.

Oczywiście czytelnik powinien wiedzieć co ten skrót oznacza ale w takiej sytuacji nie ma też potrzeby wielokrotnego powtarzania wyjaśnień innych skrótów. Znowu należałoby powołać się na zasadę konsekwencji.

Rozdział 5 Dyskusja

Dyskusja wyników badań, jest próbą generalizacji i uzasadnienia efektów dociekań badawczych. Prezentuje wyniki badań własnych na tle wyników innych opracowań nawiązujących do przedstawionych w dysertacji zagadnień. Autorka w dużym stopniu potwierdza umiejętność i łatwość przeprowadzenia syntezy i interpretacji uzyskanych wyników. Powołując się na liczne publikacje głównie autorów zagranicznej literatury przedmiotu, daje dowód odczytania i znajomości piśmiennictwa. Recenzent uważa, że Doktorantka wykazała dużą wiedzę i znaczne kompetencje do pracy naukowej. W sposób prawidłowy odniosła się w dyskusji do osiągniętych wyników badań.

W omawianym rozdziale mamy przykład „pozytywnej” niekonsekwencji w zakresie kolejności prezentowanych treści. Tutaj akurat Autorka w pierwszej kolejności (słusznie) odnosi się do zagadnienia asymetrii. Należało tak postępować od początku do końca pracy - recenzent podejmował problem kolejności opisu metod i wyników już wcześniej przy ocenie wcześniejszych rozdziałów.

W rozdziale znajdują się porównania uzyskanych wyników z badaniami innych autorów. Większości odnotowanych wyników nie można odnieść do innych publikacji gdyż Autorka podjęła temat nowatorski. Novum poznawczym dysertacji jest próba znalezienia relacji między różnymi parametrami charakteryzującymi rozwój niemowląt a występowaniem asymetrii posturalnej. Parametry, które analizowane są w dysertacji były rozpatrywane przez innych autorów ale głównie w kontekście wcześniactwa, rozwoju funkcji językowych oraz uszkodzeń OUN. Nie odnoszono ich do asymetrii posturalnej. Uzyskane wyniki pozwoliły na wyodrębnienie predyktorów asymetrii. Ustalono, że asymetria występuje częściej u niemowląt z zaburzeniami motorycznymi (szczególnie w zakresie mniejszej wariantowości ruchów i w aktywności w pozycji pronacyjnej) i sensorycznymi (szczególnie w zakresie wrażliwości na dotyk głęboki).

Z analizy wynika, że obserwując asymetrię posturalną w praktyce terapeutycznej ocena sfery motorycznej i sensorycznej jest ważna dla wspomagania rozwoju niemowląt. Omawiając predyktory asymetrii Autorka sugeruje, że należy szukać asymetrii u niemowląt z gorszym tempem rozwoju motorycznego i zaburzeniami

sensomotorycznymi. Asymetria jest jednak objawem bardziej widocznym niż zaburzenia rozwoju motorycznego czy sensorycznego. Może należało wskazać, odwrotnie niż w dysertacji, że gdy obserwowana jest asymetria - warto (aby lepiej wesprzeć dziecko) sprawdzić parametry rozwojowe i stymulować w odpowiedni sposób proces rozwoju motorycznego oraz sensorycznego?

Autorka odnotowała, iż u dzieci z asymetrią lepszemu rozwojowi motorycznemu towarzyszy trudny temperament a w grupie dzieci symetrycznych – korzystny temperament. Wydaje się, że należy kontynuować badania nad relacjami między temperamentem niemowląt a różnymi aspektami ich rozwoju aby bardziej rozumieć zachowania dzieci we wczesnym okresie i dostosowywać sposób postępowania do ich typu układu nerwowego.

W początkowej części recenzji krytyce poddano pytanie badawcze nr 4 ale odpowiedź na nie dostarczyła ciekawych informacji, dotyczących zarówno zależności między rozwojem ruchowym i sensomotorycznym jak i w zakresie relacji między temperamentem a rozwojem sensomotorycznym. Wydaje się, że relacje te mogą stanowić wyzwanie dla prowadzenia dalszych badań.

Rozdział 6 Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu Autorka ujęła w punktach uzyskane wyniki. Oceniane niemowlęta z asymetrią wykazywały gorsze wyniki w testach oceniających rozwój motoryczny szczególnie w zakresie wariantowości, gorszy rozwój sensomotoryczny – w zakresie podstawowych układów sensorycznych. Uzyskane wyniki pozwoliły wysnuć wnioski dotyczące konieczności stymulacji zarówno rozwoju motorycznego jak i rozwoju sensomotorycznego. Nie odnotowano jednoznacznych różnic w zakresie temperamentu między niemowlętami z symetrią i asymetrią posturalną. Przedstawione wnioski są spójne z celem pracy i pytaniami badawczymi. Wnioski płynące z badań mogą stanowić wskazówki dla lekarzy i terapeutów neurorozwojowych jakie elementy diagnozy i terapii warto uwzględnić w pracy z niemowlętami z asymetrią rozkładu napięcia posturalnego.

Piśmiennictwo

Piśmiennictwo obejmuje 131 pozycji, w przeważającej większości są to publikacje w języku angielskim - 95 pozycji. Pozycje piśmiennictwa w większości pochodzą z lat 2000-2020. Jedynie 21 pozycji dotyczących podstawowych

informacji o opisywanych zjawiskach pochodzi z lat 80/90. Liczba najnowszych pozycji z ostatnich 5. lat wynosi 28. Piśmiennictwo jest prawidłowo dobrane i w zdecydowanej większości przypadków prawidłowo wykorzystane. Pewne niedobory w odsyłaniu do piśmiennictwa wykazano w analizie rozdziału 3 – Materiał i metody gdzie Autorka nie odsyłała do pozycji, z których pochodzą testy IMP, AIMS oraz IBQ.

Uwagi ogólne

Z obowiązku recenzenta chcę jeszcze wskazać pewne niezręczności językowe pojawiające się w pracy. Kilkakrotnie niekonsekwentnie używane są pojęcia masa i waga (s. 40 – tab. 6, s. 58, s.123-karta badania).

Częste są personalizacje: nasze ciało (str. 21, pozwoli nam (s. 23), możemy zauważyć (s. 27), asymetria jest wpisana w nasze ciało (s. 89).

Potknięcia językowe – s. 20 trochę niezręcznie napisany fragment – „niemowlę zaczyna kontrolować w sposób zależny od swej woli poszczególne segmenty swojego ciała dążąc do pozycji symetrycznej”. Wydaje się, że jeśli dziecko ma pewne preferencje ułożeniowe to jego wola nie pozwoli mu uzyskać symetrii – bowiem kontrola posturalno-motoryczna jest automatyczna i pewne nawyki pozostają. Kontekst wskazuje, że stwierdzenie to zostało zapożyczone z piśmiennictwa. Zawsze warto krytycznie odnosić się do przytaczanego tekstu.

Niezręczny opis na stronie 28: „Z wiekiem zaburzenia te zwiększają swoją siłę niepoddawane terapii „”. Warto zwrócić uwagę, że terapia dotyczy pacjenta a nie zaburzeń.

Ponadto niezbyt zręcznie brzmi określenie: ruchy rąk i dłoni – pojawiające się kilkakrotnie w opisie testu IMP – np. na str.55. Jaka jest różnica między rękami i dłońmi?

Na stronie 56 podpis pod zdjęciem nr 22 nie jest zgodny z opisem w tekście.

Konkluzja końcowa

W ocenie końcowej pracy warto zwrócić uwagę, że Promotor recenzowanej dysertacji postawił przed Doktorantką bardzo ambitne i trudne zadanie, z którego zdaniem recenzenta (pomimo przedstawionych licznych uwag) wywiązała się

zadowalająco. Recenzent uważa, iż łatwiej jest sformułować uwagi do gotowego tekstu niż zaplanować odpowiedni układ tak dużej ilości informacji.

Przygotowanie rozprawy wymagało zdobycia szerokiej wiedzy teoretycznej z zakresu rozwoju niemowlęcia i wczesnej diagnostyki różnych jego cech oraz odpowiedniego doboru i opanowania narzędzi badawczych w większości nie używanych w naszym kraju. Wymagało także umiejętności sformułowania problemu badawczego, ogromnej cierpliwości w opracowaniu dużej liczby danych i umiejętności logicznego precyzowania myśli dotyczących problemu badawczego. Trzeba też dodać, że przeprowadzenie badań wymagało dużej ilości czasu i znacznego wysiłku organizacyjnego. Przeprowadzone analizy i uzyskane wnioski stanowią bardzo cenny materiał. Raz jeszcze chcę podkreślić, że Doktorantka dobrze wywiązała się z postawionych zadań tworząc obszerne i wartościowe opracowanie naukowe.

Reasumując, pod względem merytorycznym praca jest poprawna i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Podjęty problem zrealizowany jest zgodnie z wymogami naukowymi i posiada istotne wartości eksploracyjne.

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty recenzowanej rozprawy stwierdzam, że mimo wykazanych niedociągnięć edytorskich została ona przygotowana sumiennie zarówno w przyjętym zakresie tematycznym jak i w ramach określonych założeń metodologicznych. Recenzent postuluje aby Autorka uwzględniła uwagi dotyczące kolejności prezentowania poszczególnych treści przygotowując pracę do publikacji oraz autoprezentację do publicznej obrony.

Uważam, że dysertacja spełnia wymogi stawiane pracom promocyjnym na stopień naukowy doktora nauk o kulturze fizycznej przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym (z istniejącymi poprawkami: Dz.U: z 2003 Nr 65 poz. 595, z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z 2010 r. Nr 96, poz. 620, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 84, poz. 455, z 2014r. poz. 1198, z 2017r. poz. 859).

Wnoszę do Rady Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie o dopuszczenie Pani Joanny Chomicz-Wlazły do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

